

УДК 373.3.091.31

IMPLEMENTING AN ACTIVITY APPROACH THROUGH COLLABORATION IN PAIRS AND GROUPS

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ СПІВПРАЦЮ У ПАРАХ ТА ГРУПАХ

Tretiak O.P./Третяк О.П.*ph.d., associate professor /к.п.н, доцент*

ORCID:0000-0002-1160-055X

*Institute of In-Service Education,**Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University**Kyiv, str. Bulvarno-Kudryavska, building 18/2, 04053**Інститут післядипломної освіти**Київського столичного університету імені Бориса Грінченка**Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, буд. 18/2, 04053***Melnychuk O.I./Мельничук О.І.***primary school teacher/вчитель початкових класів*

ORCID:0009-0009-3144-6949

*lyceum № 286, Kyiv, Str. Akademika Zabolotny, 6-A, 03187**Ліцей №286, Київ, вул. Академіка Заболотного, 6-А, 03187*

Анотація. Стаття присвячена проблемі організації діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах як форми пізнавальної діяльності учнів на уроках у початкових класах та з'ясування їх освітніх можливостей.

Метою статті є визначення, на основі аналізу отриманих емпіричних даних та опрацювання наукових праць, напрямів удосконалення діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах на уроках у початковій школі.

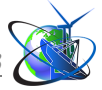
У процесі дослідження використано методи: (аналіз, синтез, систематизацію, класифікацію, порівняння та узагальнення) для встановлення ступеня розробленості проблеми, аналізу сфер діяльності вчителя початкової школи; емпіричні методи дослідження щодо реалізації діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах як форми організації пізнавальної діяльності учнів на уроках у початкових класах, вивчення думки вчителів та учнів 3-4-х класів початкової школи.

У результаті емпіричного дослідження виявлено, що групова та парна робота у реалізації діяльнісного підходу це - потужна та активна форма навчання, яка є дуже ефективним способом мотивації наших учнів, яка заохочує їх думати, спілкуватися, обмінюватися ідеями та думками й приймати рішення.

Обґрунтовано роль вчителя у виборі та організації форм проведення парної та групової роботи.

Порівняння отриманих результатів з проблеми реалізації діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах підтвердило, що групова та парна робота застосовується на уроках у тих випадках, коли завдання вимагає спільної роботи і така робота повинна бути добре спланованою і цілеспрямованою. Робота в групах та парах відповідає вимогам діяльнісного підходу в освіті, сприяє розвитку освітніх компетентностей і розвитку комунікативних здібностей учнів.

Ключові слова: діяльнісний підхід, робота у групі та парі, учні початкової школи, взаємодія, завдання, урок, форми роботи.

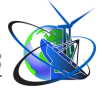

Вступ.

Діяльнісний підхід до навчання є одним із ефективних інструментів подолання проблем і практичної реалізації викликів сьогодення, це той підхід, якого потребує освіта України сьогодні. Діяльнісний підхід — це спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь особистості; застосування теоретичних знань на практиці; формування здібностей до самоосвіти й командної роботи; успішна інтеграція в соціумі та професійна самореалізація [3].

Діяльнісний підхід у молодшому шкільному віці є ефективним інструментом, що сприяє забезпеченню зв'язку навчання з життям, формуванню активної та ініціативної позиції учня. А навички співпраці в парах, групах, командах, цікаві завдання, які задовольняють пізнавальні інтереси учнів, спонукають до самостійного пошуку, спостереження, дослідження, надають можливість пробувати знову і знову, експериментувати, продукувати та реалізовувати свої ідеї, пропонувати власні рішення, – це ті ключові інгредієнти діяльнісного підходу, які вже довели свою ефективність. На уроках у початковій школі парну та групову форми організації навчання слід розглядати перш за все як чинники формування навчальної діяльності, які забезпечать безпосередній контакт між всіма учнями, що викликано об'єктивною необхідністю в спільній діяльності та суб'єктивною потребою у спілкуванні.

Освіта України потребує нових підходів до організації освітнього процесу, і реформа Нової Української Школи (НУШ) націлена саме на це. Одним з ключових аспектів цієї реформи є розвиток компетентностей учнів, які виходять за межі традиційного академічного навчання. Особливо важливими серед них є творчий підхід до розв'язання завдань, ефективне використання новітніх технологій та розвиток критичного мислення. Завдяки парній, груповій та командній роботі в поєднанні з інноваційними інструментами, відбувається формування цих компетентностей, а сам процес стає більш ефективним і цікавим.

Основний текст.

Гуманізація системи відносин «учитель-учень», «учень-учень», «учень – учнівський колектив» забезпечення потреб дітей у спілкуванні та спільній роботі обумовлює об'єднання індивідуальних, групових та фронтальних видів робіт, тому що саме через парні та групові форми виконання завдань у дітей формується позитивна мотивація до спільної навчальної праці. Важливо щоб учитель піднявшись на рівень дитини, поставивши дитячу особистість у центр усієї діяльності, зробивши її посередником у взаємодії суб'єктів навчання, спілкувався з ним як із партнером. Важливо організовувати й реалізовувати діалог як спосіб буття класу, як спосіб повсякденного спілкування. У цьому плані значний теоретичний пласт розроблено О. Савченко, яка у своїй праці «Дидактика початкової школи зазначає про роль учителя як організатора навчальної діяльності, вказуючи на те, що учитель має спрямовувати діяльність учнів таким чином, щоб вони були учасниками, а не пасивними спостерігачами навчального процесу, взаємодіяли з педагогом та іншими суб'єктами учіння.

Від парної чи групової роботи зазвичай очікують більшої продуктивності, креативності та вмотивованості, ніж від індивідуального виконання завдань чи фронтальної роботи у класі.

В різний час чимало вітчизняних та зарубіжних авторів торкалися проблеми організації парної та групової форми навчання.

Фундаментальні та прикладні дослідження щодо використання парних та групових форм навчання в школі залишаються в центрі уваги таких науковців, як М. Бургін, О. Пометун, Й.Г. Песталоцці, Я.А. Коменський, А.В. Дістервег, Р. Кузіне, В. Окунь та багато інших. Психолого-педагогічні проблеми використання діяльнісного підходу розглядались у працях І. Беха, Л. Зайцевої, І. Зимньої, Г. Атанова, Н. Гузій, Б. Сусь та ін.

Попри значну кількість публікацій сьогодні ця тематика досліджень зберігає свою актуальність.

Аналізуючи історико-педагогічні джерела можемо констатувати, що поняття діяльнісного підходу з'явилося пізніше аніж його сутнісні характеристики. Так

ще Я. А. Коменський в XVII ст. стверджував, що дитина привчається до навчання через діяльність [1, с.107]. Ф.Фребель у XIX ст. заявляв, що дитина формується в процесі діяльності, тому навчання слід організовувати через дію, працю і мислення. К. Д. Ушинський діяльність вважав основою навчання і виховання, адже дитина потребує діяльності і втомлюється саме через одноманітність, а не через саму діяльність [2, с. 35].

На думку сучасних психологів, розвиток здібностей учнів найкраще відбувається у процесі діяльності. Діяльнісний підхід до навчання передбачає рефлексію учнями процесу навчання, використання емоційного потенціалу навчального матеріалу, підвищення мотивації до навчання, використання прикладів із життя учнів. Отже, робота в парах та групах під час навчання сьогодні використовується поряд із іншими формами роботи, але є найбільш вдалою у індивідуалізації освіти, розвитку креативності учнів. Вона є фактором формування вміння учнів спілкуватися, високого рівня їхнього інтелектуального та морального розвитку.

Організація освітнього процесу на основі діяльнісного підходу з наголосом на формування, постійне удосконалення власної самостійної навчально-пізнавальної діяльності учня – це надійний, ефективний шлях до покращення якості й результативності освіти.

Діяльнісний підхід в освітньому процесі початкової школи забезпечує гармонійний розвиток дитини, оскільки пропонує активності, які відповідають таким характеристикам, як:

- активна, оскільки учні не просто пасивно споглядають, слухають, а фізично і ментально діють;
- радісна, бо приносить дітям насолоду відкриття, радість спілкування, піднесення, захоплення, задоволення, занурення в ситуацію успіху;
- мотивуюча, так як спонукає досягати результату, пробуючи знову і знову, не боятися помилятися, діяти не за шаблоном, а шукати різноманітні шляхи вирішення завдання; змінювати, експериментувати;
- соціальна, оскільки дає можливість взаємодіяти, співпрацювати один з

одним чи учителем, спільно знаходити рішення, аргументовано переконувати, підтримувати;

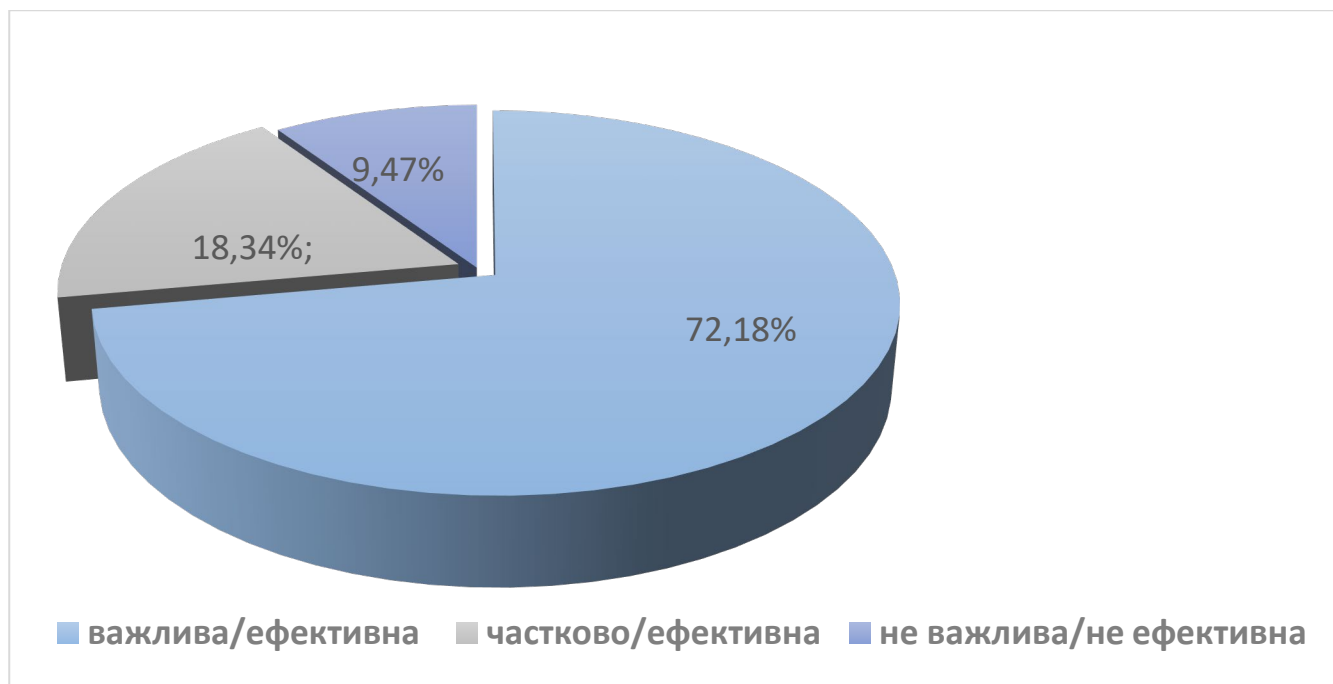
- значуща, тому що відповідає запитам учнів, збагачує їхній життєвий досвід [4, с.5].

Мета дослідження: на основі аналізу даних емпіричного дослідження та опрацювання наукових праць визначити основні напрями удосконалення діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах на уроках у початкових класах, з'ясування їх освітніх можливостей. Для досягнення зазначеної мети виокремлено наступні *завдання*: вивчити думки вчителів, наскільки активно та ефективно в початковій школі використовують діяльнісний підхід через співпрацю у парах та групах; визначити напрями професійного розвитку педагогів для впровадження інноваційних інструментів.

У процесі підготовки статті використано загальноприйняті методи дослідження (аналіз, синтез, систематизацію, класифікацію, порівняння та узагальнення) для встановлення ступеня розробленості проблеми, аналізу сфер діяльності вчителя початкової школи; емпіричні методи дослідження щодо реалізації діяльнісного підходу через співпрацю у парах та групах як форми організації пізнавальної діяльності учнів на уроках у початкових класах, вивчення думки вчителів та учнів 3-4-х класів початкової школи за допомогою проведення опитування, бесіди, інтерв'ювання в якому взяли участь 169 респондентів (вчителів початкових класів міста Києва) та 254 учнів 3-4-х класів, щодо використання парної та групової форми роботи на уроках у початковій школі.

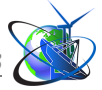
Під час опитування вчителів початкових класів загальноосвітніх шкіл 72,18% (122) учителів підтримали твердження, що використання парної та групової форм роботи є важливою та ефективною на уроках в початковій школі. Детальний аналіз результатів представлений у вигляді діаграми (див. рис.1).

Частково ефективною вважає – 18,34% (31) учителів, а не важливою та не ефективною вважає – 9,47% (16) учителів початкових класів.

**Рис. 1. Важливість використання парної та групової роботи
(на думку вчителів)**

Робота в парі та групі - це перш за все гра, гра в організацію, гра в навчання, гра в пошук, гра у відкриття. На думку вчителів, під час парної та групової роботи формуються навички роботи у команді, таку думку підтримали (95%) опитаних. (90%) зауважили, що під час групової роботи формується вміння аргументовано відстоювати свою думку та прислухатись до думки один до одного. (80%) вчителів стверджують, що групова робота допомагає учням вчитись бути самостійними та відповідальними за загальний результат роботи. (75%) вчителів зазначили, що саме робота у парі та групі допомагає навчити учнів розподіляти обов'язки в команді. Деякі вчителі, а це (65%) опитуваних, зауважили, що використання групової роботи допомагає розвивати культуру мовлення та формувати дружні стосунки між дітьми, (9%) вчителів дозволяють собі попити кави під час роботи учнів у групі. Майже всі учасники опитування (95%) стверджують, що починають використовувати методи парної та групової роботи з першого класу і обов'язково потрібно провести кілька занять, щоб навчитися співпрацювати. Склад груп потрібно періодично змінювати залежно від предмету, теми, мети, змісту й характеру навчальних завдань.

Під час бесіди з вчителями на запитання, чому вони вважають не ефективною особливо групову роботу, були озвучені її недоліки, а саме: (53%) вчителів вважає, що учням важко самостійно розподіляти обов'язки, (25%) вчителів вважає, що група не вкладається у часові рамки, (15%) вважають, що можуть рішення прийматися однією особою, а (16%) учителів зазначили про домінування однієї людини в групі, (27%) учителів, що не всі учні можуть висловити власну думку, (31%) учителів, що є учні, які ховаються за спину інших, (25%) учителів, що так учні працюють з меншою віддачою, навіть (18%) вчителів, зазначили про зниження морального настрою учасників групи, (41%) повідомили про неможливість надати чітку оцінку вкладу кожного учня в результати роботи групи, (29%) учителів відмітили про виникнення конкуренції, (12%) педагогів повідомили про виникнення явних або прихованих конфліктів. Але про необхідність використання парної та групової роботи ніхто не заперечував.

Робота в парі починається саме від моменту, коли діти сіли поряд за однією партою. Вони звертаються одне до одного по допомогу: питають, який наступний урок, що потрібно приготувати або просять поділитись приладдям. Це є перша групова комунікація. Важливим і продуктивним є задіяти учнів до навчально-пошукового процесу, до спільного осмислення завдання і досягнення мети. Тому починаючи з перших днів у школі, варто ставити дітям прості, але дуже важливі завдання:

1. *Попіклуйся про сусіда поряд.* (Подивись чи все приладдя готове до уроку? Чи правильну сторінку обрав сусід по парті? Чи на потрібній сторінці пише? Чи знайшов відповідну стрічку/клітинку у зошиті?) – така робота потребує не лише контролю з боку учнів, а й сприяє формуванню уваги до ближнього, спонукає допомагати у вирішенні проблеми або, навпаки, розвиває вміння просити про допомогу, вчить самоконтролю.

2. *Спільне завдання.* Це можуть бути різноманітні картки, пазли, ребуси, головоломки тощо.

3. *«Знайди рішення»* - завдання з застосуванням Шести цеглинок, що

розвиває критичне мислення і вміння співпрацювати. Вчитель показує приклад, а діти кількістю цеглинок сигналізують розв'язання. Спершу ідуть приклади в межах шести, як то $2+3$ - діти показують 5 цеглинок, або $6-3$ – діти показують 3 цеглинки. Згодом варто дати приклад, результат якого перевищує число 6. І тут виникає у дітей питання: «Що робити?» Важливим є вміння домовитись між собою і поєднати вежі з цеглинками, щоб розв'язати приклад $5+2$, $4+4$ тощо, діти мають домовитися, щоб поділитися своїми цеглинками.

4. «Знайди пару». Одна група дітей має приклади або слово, інша група має відповіді до прикладів або схему звуко-буквеного аналізу слова. В результаті роботи учні мають утворити пари-відповідники.

5. *Взаємоперевірка*. Це завдання, що вчить перевіряти одне одного, знаходити і обговорювати невірно виконане завдання, розвиває бажання і вміння допомогти розібратись і досягнути правильного результату. Це завдання не лише вчить досягати навчальної мети, але і має в собі виховний сенс, адже діти мають не лише проконтролювати, а й допомагати один одному.

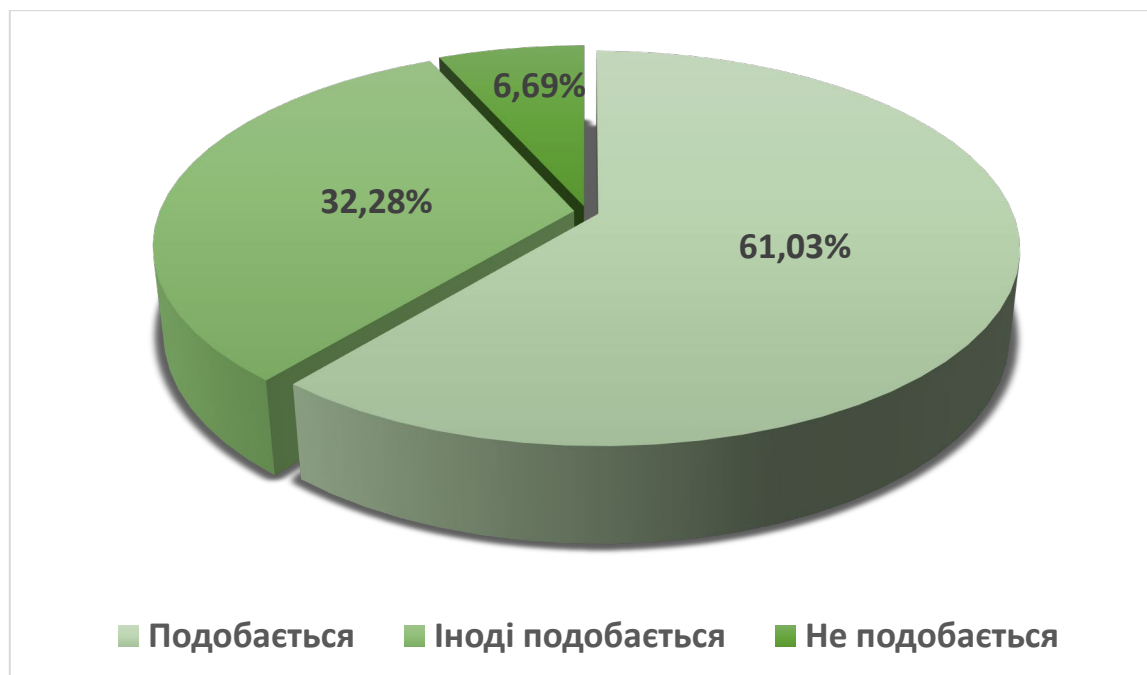
Суттєвим доповненням нашого дослідження стала використана нами «Методика незакінчених речень». За допомогою якої ми з'ясували розуміння учнями 3-4-их класів роботи в парах та групах. Наприклад, діти зазначили наступне: *Робота в групі, це коли ... «ми працюємо разом», «ми виконуємо одне завдання», «ми працюємо з своєю командою», «всі разом виконують завдання і допомагають один одному», «можна поговорити та посміятися», «кожен ряд об'єднується разом», «нас більше трьох і завдання виконати необхідно за декілька хвилин», «один пише, а всі підказують що писати», «дружно всі виконують спільне завдання», «наша група дуже радісна та весела», «всі висловлюють свою думку», «всі разом працюють і думки збігаються».*

Під час інтерв'ювання з учнями 3-4 класів було з'ясовано, які асоціації у них викликають словосполучення: «групова робота» та «парна робота». У дітей «групова робота» асоціюється з командою (36,6 %), завданням (19,4 %), грою (32,5%), балакучістю (27,9 %), сміливістю (14,3 %), впевненістю (10,2 %), уважністю (20,7 %), гордістю (17,5 %), оцінкою (34,6 %), а «парна робота» з

дружбою (46,6 %), настроєм (29,7 %), результатом (58,9 %), спілкуванням (63,4%), допомогою (39,2 %), жартами (28,7 %), подарунком (12,5 %), подільчивістю (19,4 %), радістю (32,1%).

В ході нашого дослідження особлива увага зверталася на ставлення учнів до роботи у парах та групах. Детальний аналіз результатів представлений у вигляді діаграми (див. рис.2).

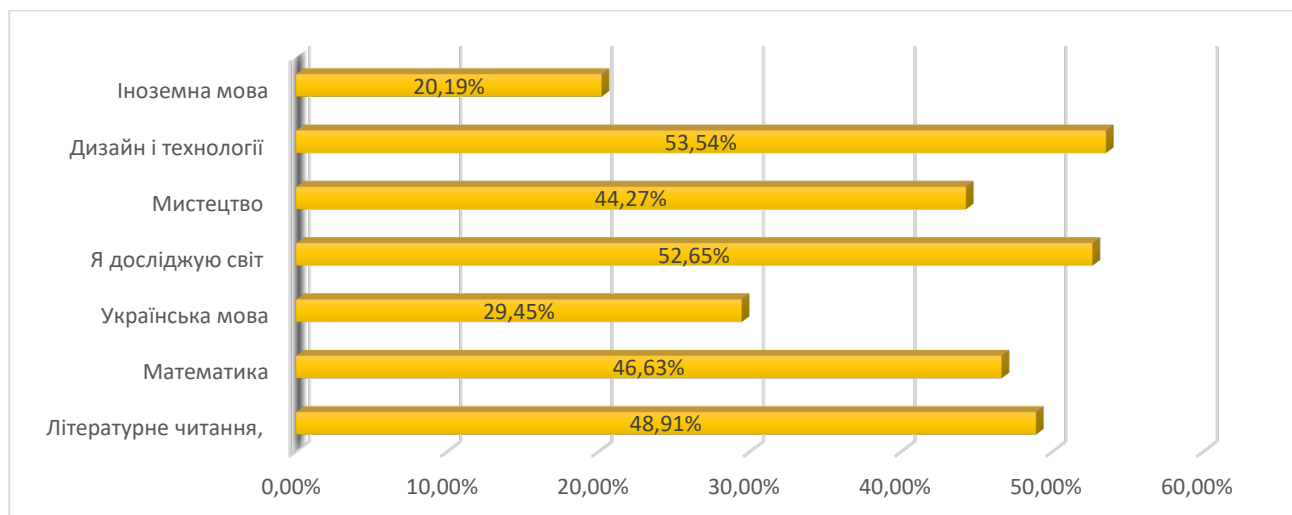
Рис. 2. Ставлення учнів до роботи у парах та групах

Подобається працювати у групі та парі – 61,03% (155) учням, іноді подобається - 32,28% (82) учням, не подобається – 6,69% (17) учням.

Під час спостережень та онлайн анкетування нами було з'ясовано на яких уроках учням 3-4-х класів подобається працювати у парах та групах та відбувається ефективна взаємодія.

Детальний аналіз результатів представлений у вигляді діаграми (див. рис.3).

Найбільше подобається працювати у парах та групах на уроках: дизайну і технологій – (53,54), Я досліджую світ – (52,65%), літературного читання – (48,91%), математики – (46,63%), мистецтва – (44,27), української мови - (29,45%), іноземної мови – (20,19%) .

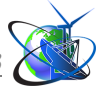

Рис 3. Розподіл відповідей учнів за ступенем ефективної взаємодії у парах та групах

Парна робота найчастіше передбачає допомогу сильного учня слабшому. Пари бувають постійними або змінними, залежно від особливостей навчальних завдань. Часто робота у парі передбачає взаємне навчання та взаємоконтроль. Суть її полягає в тому, що кожен учень працює по черзі з усіма учнями класу, виступаючи то в ролі вчителя, то в ролі учня. Практично це означає, що кожний член колективу працює з кожним, розв'язуючи при цьому спільне дидактичне завдання.

Робота в парі є доречною і потрібною в кожному уроці для повторення матеріалу, закріплення, пояснення, взаємодопомоги, взаємоконтролю, виконання спільного завдання тощо. За умов парної роботи всі діти в класі отримують можливість говорити. Така робота вчить взаємодіяти в парі, допомагати або просити про допомогу, вести діалог або навпаки сперечатись дотримуючись правил і культури спілкування.

Майже одночасно з роботою в парах включається і робота учнів в малих і великих групах. Групова робота це - потужна та активна форма навчання, яка є дуже ефективним способом мотивації наших учнів, яка заохочує їх думати, спілкуватися, обмінюватися ідеями та думками й приймати рішення. Наші учні можуть як навчати, так і вчитися у інших. Групова робота застосовується на уроках у тих випадках, коли завдання вимагає спільної роботи. Таким чином,

групова робота повинна бути добре спланованою і цілеспрямованою. Підсвідомо слабші учні наслідуватимуть сильніших і братимуть з них приклад. Процес пізнання і відкриття нового щільно пов'язаний з обговоренням, обміном думками у пошуковій діяльності, тобто вимагає вміння комунікувати між собою у парах або у група. Робота в групі вчить дітей переключатись з індивідуальної роботи на співпрацю, швидко домовлятись, рахуватись з думкою іншого, співпереживати і працювати для досягнення спільної мети. Поступово учні починають відчувати клас частиною свого світу, вони зацікавлені в підтриманні дружніх стосунків. Діти формуються як самостійні відповідальні особистості, вони дорослішають разом. В таких умовах формується сталий дружний колектив, де діти не є конкурентами, вони готові якісно допомогти, підтримати одне одного.

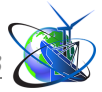
Дуже важливо враховувати, що молодші школярі мають значні труднощі під час організації спільної діяльності і взаємодії. «Об'єднавши учнів у групи і поставивши їм завдання працювати разом, не можна розраховувати, що це само собою приведе до спільної діяльності. Не всі групи є групами співробітництва. Об'єднання в групи цілком може закінчитися конкуренцією, причому в тісним просторі, або приведе до окремої індивідуальної діяльності, що перемежується з розмовами» [6, с. 27].

Головна мета групової і парної роботи - розвиток мислення учнів. Як в кожній грі, тут існують свої правила. Правила можуть бути опрацьовані як заздалегідь і використовуватись в подальшій роботі, так і відповідно для роботи над конкретним завданням. Правила можна доповнювати, змінювати. Важливо, не нав'язувати правила, а обговорювати, складати і приймати їх разом з учнями. Подальша робота над завданням підпорядковується цим правилам [7].

Наше дослідження показало, що в організації парної та групової роботи вчителі виокремлюють наступні етапи роботи в групі:

Вступна частина

- 1) Постановка пізнавальної задачі (проблемної ситуації).*
- 2) Інструктаж послідовності роботи*

3) Роздавання дидактичного матеріалу групам.

Групова робота

1) Знайомство з матеріалом, планування роботи в групі.

2) Розподіл завдань всередині групи.

3) Індивідуальне виконання завдання.

4) Обговорення індивідуальних результатів роботи в групі.

5) Обговорення спільного завдання групи (зауваження, доповнення, уточнення, узагальнення).

6) Підведення підсумків групового завдання.

Заклучна частина

1) Повідомлення про результати роботи в групах.

2) Аналіз виконання пізнавальної задачі.

3) Загальний висновок про групову роботу і досягнення поставленої задачі (вирішення проблемної ситуації)».

Величина груп у початковій школі може бути різною залежно від змісту навчальних завдань (варто також враховувати характер шкільних меблів) – 2 або 4 (рідше 3, 5, 6 учнів) [8, с.3].

Група може налічувати 4-10 учнів відповідно до складності виконання завдання. Таку форму роботи можна застосовувати для ефективного закріплення знань учнів з вивченої теми. Наприклад, «Що ви знаєте про іменники?» Діти повинні візуалізувати свою інформацію і захистити її. Це може бути колаж, проєкт, схема, впорядковані піктограми. Бажано, щоб проєкт захищала вся команда, адже кожен повинен показати свої знання, свій вклад у роботі групи. Важливо, щоб всі інші діти класу ставили питання своїм однокласникам. І важливим є, вміння відповісти, пояснити свою думку іншим.

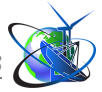
Можливим є поділ за інтересами. Наприклад, для представлення теми «Моя мрія» ми провели дослідження мрій дітей і поділили їх на групи за інтересами: спорт, турбота про тварин, творчість, винахідники, архітектура. Далі діти із конструктора Lego створювали свої моделі майбутнього України. Вони мріяли, втілювали свої мрії і ділились ідеями.

Об'єднання за творчими здібностями. Наприклад, для захисту теми Антарктида ми об'єднали дітей у чотири команди, де перша команда створювала модель континенту із конструктора Lego, друга команда створювала колаж із завчасно дібраного матеріалу, третя команда робила лепбук, четверта команда працювала над 3д-моделлю Антарктиди. Тема одна, але втілення різне. Тому важливим є дати дітям обрати в якій техніці вони бажають працювати. Звісно робота об'ємна і має бути продумана, виконана і захищена. Важливо оголосити дітям завдання завчасно, окреслити склад команд, виділити час на підготовку, збір матеріалів і обговорення власне проєкту. Час на виконання роботи варто обмежити кінцевим терміном захисту. Далі ми вирушаємо на екскурсію. Дуже цікавим є саме захист біля місця виконання, а не біля дошки. Діти готують не лише візуалізацію і захист, вони готують свій куточок для відвідувачів. Такий вид роботи є елементом музейної педагогіки.

При виборі форм групової роботи необхідно враховувати, як вони сприяють проявові активної пізнавальної діяльності кожного учня, що виражається в захисті своєї думки, умінні доводити, аргументувати відповідне положення, відстоювати свою точку зору, виявляти почуття колективізму, з'ясовувати незрозуміле, допомагати товаришам при утрудненнях, планувати роботу, домагатися поставлених цілей, у здатності до самоконтролю.

Дослідження показало, що парні та групові форми навчальної діяльності містять у собі великі потенційні можливості впливу на результативність навчання, тому що: забезпечують безпосередній контакт між всіма учнями, що викликано об'єктивною необхідністю в спільній діяльності та суб'єктивною потребою у спілкуванні; створюють умови для реалізації можливостей особистості учня, виявлення його індивідуальності; сприяють утвердженню моральних цінностей і норм взаємодії та співпраці, привчають школярів відчувати відповідальність за свою роботу; спонукають до самостійного планування учнями пізнавальної діяльності, забезпечують внутрішню стимуляцію, ріст самостійності учнів при вивченні нового матеріалу, виконанні творчих завдань. Групова форма організації роботи корисна для формування

навичок дискутувати. Більшості учням легше висловитися в невеличкій групі. Цей метод дає можливість одночасно висловитись багатьом дітям і заощадити час. Заняття в малих групах на уроках дає змогу учням набути навичок, необхідних для спілкування та співпраці. Дискусії малими групами стимулюють роботу в команді, розвивають почуття терпимості та поваги до думки інших. Групова робота виробляє мову взаємодії.

Висновки.

Аналіз результатів констатуючого експерименту свідчить, що ефективність навчального процесу значною мірою залежить від уміння вчителя грамотно вибрати і правильно організувати ту чи іншу форму проведення уроку. Вчителі київських шкіл на своїх уроках застосовують такі прийоми критичного мислення для співпраці у групі та парі: акваріум, тронування, кубування, карусель, мікрофон, експертні групи, домашні групи, ажурна пилка, капелюх, знайди помилку, коло ідей, взаємні запитання, джигсоу та інші. Для учнів 3-4-их класів впроваджують роботу з діаграмами Венна, метод Прес, займи позицію, зміни позицію, метод проектів, презентацій, взаємне навчання, діалог, дискусійна сітка, круглий стіл, навчаючись – учусь, елементи гри «Дебати», дерево рішень, прес-конференцій та інші. Дані прийоми роботи мають значні переваги. Їх вибір для використання в освітньому процесі залежить від специфіки класу та особливостей навчального матеріалу.

Таким чином, досліджуючи застосування парних та групових форм роботи в початковій школі ми проаналізували використання роботи в групах на уроках різного типу. Зрідка вчителі організовують роботу в групах на уроці вивчення нового матеріалу. Частіше за все групові форми роботи застосовують на уроці повторення вивченого а закріплення нових знань

Учасники нашого дослідження наголошують, що групові та парні форми роботи є ефективним засобом підвищення якості знань на уроках в початкових класах. Для того, щоб знання учнів були результатом їх власних пошуків, необхідно організувати ці пошуки, керувати учнями, розвивати їх пізнавальну діяльність, вчити здобувати. Робота в групах та парах відповідає вимогам

діяльнісного підходу в освіті, сприяє розвитку освітніх компетентностей і розвитку комунікативних здібностей учнів. Працюючи в команді дитина вчиться рахуватись з думкою іншого, швидко домовляється та довіряти однокласникам, співпереживати, чути думки, обговорювати, осмислювати їх, відстоювати свої погляди, дискутувати і працювати для досягнення спільної мети.

Такі дії вчать відповідальності за свою ідею, її втілення, адже результат роботи – це результат роботи всієї команди [5].

Результати проведеного дослідження не вичерпують усіх аспектів означеної проблеми, а лише вказує на проблемні ділянки. Саме тому, до перспектив подальшого дослідження ми відносимо вивчення ефективних способів поділу класу на міні-групи за різними критеріями, виявлення академічних та розвивальних переваг різних форм презентації групових проєктів та завдань.

Література:

1. Брославська Л. Особистісно-діяльнісний підхід у викладанні англійської граматики. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2018. № 3. С. 105–110. с. 107.
2. Гнатюк Д. О. Системно-діяльнісний підхід як основа організації ефективного навчання. Педагогічний пошук. 2013. № 4. С. 33–37, с. 35.
3. Дереча Л. «Як засвоїти знання в дії. Застосування діяльнісного підходу в навчанні» URL: <https://surl.li/wlogeh> (дата звернення 25.02.2025).
4. Добровольська Л.Н., Кириленко В.М. «Діяльнісний підхід у початковій школі в реаліях сьогодення» URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/pv_4_2023-6-8%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/pv_4_2023-6-8%20(2).pdf) С.5. (дата звернення 25.02.2025).
5. Обмін досвідом «Групові форми роботи, як засіб підвищення якості знань на уроках в початкових класах» URL: <https://surl.li/xepdpk> (дата звернення 25.02.2025).
6. Пометун О.І. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. К.: АСК., 2006. 192с. с. 27.
7. Робота в парах у першому класі URL: <https://surl.li/ymppnp> (дата

звернення 25.02.2025).

8. Шевчук Л. Психолого-дидактичні особливості групової роботи учнів початкової школи. С.3. URL: <https://surl.li/bbtmio> (дата звернення 25.02.2025).

References:

1. L. Broslavska Personal and activity approach in teaching English grammar. Pedagogy and psychology of professional education. 2018. No. 3. P. 105–110. with. 107 [in Ukrainian].
2. Hnatyuk D. AT. The system-activity approach as the basis of the organization of effective training. Pedagogical search. 2013. No. 4. P. 33–37, p. 35 [in Ukrainian].
3. Derecha L. "How to learn knowledge in action. Application of the activity approach in education" URL: <https://surl.li/wlogeh> (access date 25.02.2025) [in Ukrainian].
4. Dobrovolska L.N., Kyrylenko V.M. "Active approach in primary school in today's realities" URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/pv_4_2023-6-8%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/pv_4_2023-6-8%20(2).pdf) P.5. (application date 25.02.2025) [in Ukrainian].
5. Exchange of experience "Group forms of work as a means of improving the quality of knowledge in lessons in primary grades" URL: <https://surl.li/xepdpk> (access date 25.02.2025) [in Ukrainian].
6. Pometun O.I. Interactive learning technologies: Scientific method. manual O.I. Pometun, L.V. Pyrozhenko; under the editorship O.I. A sweep K.: ASK., 2006. 192p. with. 27 [in Ukrainian].
7. Work in pairs in the first class URL: <https://surl.li/ymppnp> (access date 25.02.2025) [in Ukrainian].
8. Shevchuk L. Psychological and didactic features of group work of primary school students. P.3. URL: <https://surl.li/bbtmio> (access date 25.02.2025) [in Ukrainian].

Annotation. The article is devoted to the problem of organising an activity-based approach through cooperation in pairs and groups as a form of cognitive activity of pupils in primary school lessons and identifying their educational opportunities.

The purpose of the article is to determine, based on the analysis of the received empirical data and the processing of scientific works, directions for improving the activity approach through cooperation in pairs and groups in lessons in primary school.

In the research process, the following methods were used: (analysis, synthesis, systematization, classification, comparison and generalization) to establish the degree of development of the problem, analysis of the primary school teacher's spheres of activity; empirical methods of research on the implementation of the activity approach through cooperation in pairs and groups as a form of organizing the cognitive activity of students in lessons in primary classes, studying the opinion of teachers and students of 3-4th grades of primary school.

The empirical research has revealed that group and pair work in the implementation of the activity approach is a powerful and active form of learning, which is a very effective way to motivate our students, encouraging them to think, communicate, exchange ideas and opinions and make decisions.

The role of the teacher in the selection and organization of forms of paired and group work is substantiated.

A comparison of the results obtained from the problem of the implementation of the activity approach through cooperation in pairs and groups confirmed that group and pair work is used in lessons in those cases when the task requires joint work and such work must be well planned and purposeful. Working in groups and pairs meets the requirements of the activity approach in education, promotes the development of educational competences and the development of students' communication skills.

Key words: *activity approach, group and pair work, elementary school students, interaction, task, lesson, forms of work.*

Стаття надіслана: 3.03.2025 р.

© Третяк О.П, Мельничук О.І.